

The role of religious components of lifestyle in the formation of rural living space; case study: Kergan village

Sara Jahed^{1✉}, Fateme Mokhtari Algalandis², and Shahin Farrokhi^{3✉}

1. Master of Architecture Student, Housing Major, Faculty of Architecture and Urban Planning, Iran University of Science and Technology, Tehran, Iran. E-mail: sara-jahed@arch.iut.ac.ir

2. Master of Architecture Student, Architectural Engineering Major, Faculty of Architecture and Urbanism, Tabriz Islamic Art University, Tabriz, Iran. E-mail: fa.mokhtari@tabriziau.ac.ir

3. Corresponding author, PhD in Islamic Architecture, Faculty of Architecture and Urbanism, Tabriz Islamic Art University, Tabriz, Iran. E-mail: shahin.farrokhi@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received 6 March 2024
Received in revised form 28 January 2025
Accepted 24 February 2025
Available online 29 March 2025

Keywords:
Religious rituals,
lifestyle,
religious lifestyle,
rural living space,
Kargan village.

ABSTRACT

Objective: The formation pattern of rural living spaces is influenced by multiple factors, with the lifestyle of the inhabitants being one of the most fundamental and impactful. In this context, religion, rituals, and religious elements play a significant role in shaping lifestyle choices, as religion greatly influences culture, lifestyles, consumption habits, behaviors, thinking patterns, attitudes, and worldviews. This study aims to explore the role and impact of religious lifestyle components and rituals on the formation of rural living spaces.

Method: This research is qualitative in nature. Initially, through theoretical studies utilizing library resources and a descriptive-analytical method, three key topics were examined: lifestyle, religious rituals, and the relationship between religious lifestyle and rural living spaces and architecture. The dimensions and components of each were analyzed. Based on the theoretical findings and a conceptual model developed in the first phase, field studies were conducted using interviews and observations as tools for data collection. The gathered data was recorded and analyzed, and the effects of the identified religious components were examined in real-life examples within the selected village. The case study is the village of Kargan, located in Bostanabad County, East Azerbaijan Province.

Results: The study's findings indicate that religious rituals and elements influence various aspects of rural living spaces, including residential and livelihood-related areas, spiritual and religious zones, and socio-cultural and environmental aspects. For instance, the livelihood aspect is reflected in the creation of service spaces; the environmental aspect is observed in the use of renewable materials and the preservation of the natural environment; the socio-cultural aspect appears in the design of buildings and public spaces for specific ceremonies; and the religious and spiritual aspect is evident in the simplicity, privacy, and avoidance of extravagance in home design.

Conclusions: The results show that religion and faith lead to specific lifestyle choices, which in turn shape the unique spatial character of rural living environments. Therefore, one of the key factors influencing the spatial configuration of rural housing in the village of Kargan is the religious lifestyle of its inhabitants.

Cite this article: Jahed, S., Mokhtari Algalandis, F., & Farrokhi, S. (2025). The role of religious components of lifestyle in the formation of rural living space; case study: Kergan village. *Housing and Rural Environment*, 44 (189), 81-92.

© The Author(s).

Publisher: Natural Disasters Research Institute (NDRI).

Introduction

Over the past few decades, the concept of lifestyle has attracted considerable attention from experts across various fields. Lifestyle refers to the set of behaviors related to both the cultural and material consumption aspects of an individual's life, which manifest practically and can be observed in daily practice (Raftajah & Vafaadar, 2014, p. 2). On the other hand, religiosity can be defined as belief in religious teachings, attachment to them, adherence to rituals, laws, and practical traditions, as well as engaging in religious interactions with others (Raftajah & Vafaadar, 2014).

In one view, religion is considered part of spiritual culture and a source of inspiration for individuals' ways of life within a community. Another perspective sees religion as an independent factor that influences the formation of various lifestyles. Historical evidence indicates a direct connection between the beliefs of early humans and their ways of life, their dwelling places, and the architectural forms of their homes. Overall, the impact of diverse religions on people's culture and way of life—particularly on architecture—has been significant. Consequently, examining the relationship between these two concepts and understanding how religious elements influence architecture is both necessary and important.

The questions that emerge in this context are: How do religious lifestyles, rituals, and religious elements influence the formation of rural living space patterns? Furthermore, what factors contribute to shaping rural living spaces? Although, with the increase in population and urban expansion, the connection between religious beliefs and architecture has weakened, traditional, cultural, and religious influences continue to play a substantial role in shaping living spaces, especially in rural architecture.

Therefore, the environment and architecture, alongside religious beliefs, also exert spiritual and emotional impacts on the formation of these spaces. Religion and its ideals contribute to enriching art and architecture, leaving enduring effects. Studying rural lifestyles, as well as the rituals and religious components derived from them, is of particular importance. Thus, lifestyle and religious elements together play a critical role in analyzing and designing rural living spaces. This research begins with the broad concept of lifestyle and then examines the religious components derived from it. It explores the relationship between these elements in shaping rural living spaces and discusses the resulting impacts of religious rituals and lifestyle components on rural settlement patterns.

Method

This research adopts a qualitative approach and is conducted in two primary areas: library-documentary research and field studies. Initially, theoretical research was carried out using a descriptive-analytical method, focusing on three key topics: lifestyle, religious rituals, and the relationship between religious lifestyle and rural living spaces and architecture. The dimensions and components of these topics were examined thoroughly. Following the theoretical studies and based on the conceptual model derived from this phase, field research was carried out in Kargan village through interviews and observations. Data were collected and documented systematically. Finally, the impact of the components derived from the theoretical framework was analyzed through concrete examples observed in the village.

Results

In the fieldwork stage, interviews, site visits, and surveys were employed to assess the tangible aspects of the components identified during the theoretical phase. The subcomponents of the religious lifestyle and its associated rituals demonstrated a diverse range of effects on the architectural living spaces of Kargan village. The religious lifestyle of

the villagers influences their dwellings across all domains of behavior, architecture, and daily practices, including biological and livelihood activities as well as religious, spiritual, environmental, social, and cultural engagements. These activities can be categorized into four primary domains:

1. Communication with oneself: This domain includes biological and livelihood activities. Biological aspects—such as sleeping, resting, purity, and cleanliness—influence the design of personal spaces, including bedrooms and bedding storage areas. Livelihood practices, including work habits, frugality, and appreciation for one's possessions, affect the design of utility spaces.
2. Communication with others: This domain comprises social and cultural activities that shape both interior and exterior domestic spaces. Neighborly relations and hospitality impact the design of outdoor spaces, while family interactions influence interior spatial organization and layout.
3. Communication with God: This domain reflects spiritual and religious practices rooted in chastity, modesty, privacy, solitude, and worship. These elements inform the design of modest, purpose-built prayer rooms and other sacred spaces, reinforcing the spiritual and religious character of the home.
4. Communication with nature: This domain addresses interactions with the environment, including adaptation to local climatic conditions, energy-efficient practices, and a strong connection to the surrounding landscape. These considerations directly influence the design and orientation of spaces to achieve harmony with nature.

Conclusions

Humans' perspectives on existence are revealed through their architecture. Various factors influence the formation of these worldviews. One of the primary factors examined in this research is the impact of religious and ritualistic beliefs on rural lifestyles, especially concerning the formation of rural living spaces. Humans' religious outlook shapes the construction of their homes and is reflected in their architecture. Despite the various historical transformations that indigenous architecture has undergone, it has preserved its identity. Because this architecture reflects the customs, spirit, emotions, thoughts, and religious and ritual beliefs of its people, it can be regarded as the cultural identity of the community that created it.

Based on the theoretical and field studies conducted in this research, it can be concluded that the religious lifestyle of the inhabitants of Kargan village significantly affects their living spaces. This influence spans all domains of behavior, architecture, and activities, including biological and livelihood practices, religious and spiritual practices, environmental interactions, and social and cultural engagements. These activities can be categorized into four primary domains: communication with oneself, communication with others, communication with God, and communication with nature. Analysis of these domains in Kargan village revealed that religious lifestyle components play a substantial role in shaping its residential spaces.

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Data Availability Statement

Not applicable

Acknowledgements

Not applicable

Ethical considerations

The authors avoided data fabrication, falsification, plagiarism, and misconduct.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of interest

The authors declare no conflict of interest

نقش مؤلفه‌های مذهبی سبک زندگی در شکل‌گیری فضای زیست روستایی؛ مطالعه موردی: روستای کرگان

سارا جاهد^۱، فاطمه مختاری‌القلندیس^۲، شهین فرخی^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه مسکن، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران. رایانامه: sara-jahed@arch.iust.ac.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران. رایانامه: fa.mokhtari@tabriziau.ac.ir

۳. نویسنده مسئول، دکترای معماری اسلامی، گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران. رایانامه: shahin.farrokhi@tabriziau.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: الگوی شکل‌گیری فضای زیست روستایی وابسته به عوامل متعددی است. یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار و اصول بنیادین آن، شیوه زیست ساکنین و به عبارتی سبک زندگی ایشان است. در این میان، دین، آیین‌ها و مؤلفه‌های مذهبی نقش مهمی را در گزینش سبک زندگی دارد چراکه دین تأثیر قابل‌توجهی در کنترل فرهنگ، سبک‌های زندگی، نحوه مصرف، طرز رفتار، طرز تفکر و نگرش و جهان‌بینی داشته است. این پژوهش درصدد دستیابی به نقش و تأثیر مؤلفه‌های مذهبی سبک زندگی روستائیان و آیین‌های مذهبی در شکل‌گیری فضاهای زیست روستایی است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۶	روش پژوهش: روش این پژوهش از نوع کیفی بوده که ابتدا در قالب مطالعات نظری با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و بر اساس روش توصیفی-تحلیلی، سه مقوله سبک زندگی، آیین‌های مذهبی و رابطه سبک زندگی مذهبی با فضای زندگی و معماری روستایی بررسی و ابعاد و مؤلفه‌های آن‌ها مورد تحلیل قرار گرفت. پس از انجام مطالعات نظری و بر اساس مدل به‌دست‌آمده از بخش اول، مطالعات میدانی به‌صورت برداشت‌های میدانی و با استفاده از ابزار مصاحبه و مشاهده انجام شد. اطلاعات به‌دست‌آمده، داده‌های موردنیاز جمع‌آوری و ثبت شد و در نهایت آثار مؤلفه‌های به‌دست‌آمده در مطالعات نظری در قالب نمونه‌های عینی در روستای موردنظر بررسی شد. نمونه مورد مطالعه، روستای کرگان از استان آذربایجان شرقی و شهرستان بستان‌آباد است.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۱/۰۹	یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که آیین‌ها و مؤلفه‌های مذهبی بر جنبه‌های مختلفی از فضای زیستی روستایی اعم از فضاهای زیستی و معیشتی، معنوی و مذهبی، فرهنگی-اجتماعی و زیست‌محیطی تأثیرگذار است که نمود جنبه زیستی و معیشتی را می‌توان در ایجاد فضاهای خدماتی، جنبه زیست‌محیطی را می‌توان در عدم تخریب محیط‌زیست و استفاده از مصالح تجدیدپذیر، جنبه فرهنگی-اجتماعی را می‌توان در طراحی بناها و فضاهای میدانی و جمعی برای مراسم خاص و جنبه مذهبی و معنوی را می‌توان در ایجاد مرز و حریم و سادگی و دور از تجمل‌گرایی در طراحی خانه مشاهده کرد.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۶	نتیجه‌گیری: نتایج بیانگر آن است که دین و مذهب باعث گزینش خاص زندگی می‌شود که این سبک زندگی خاص علت ایجاد فضای زیست خاص آن منطقه است؛ بنابراین یکی از عوامل تأثیرگذار در ساخت فضاهای زیستی روستای کرگان، سبک زندگی مذهبی آن منطقه است.

کلیدواژه‌ها:
آیین‌های مذهبی،
سبک زندگی،
سبک زندگی مذهبی،
فضای زیست روستایی،
روستای کرگان.

استناد: جاهد، سارا؛ مختاری‌القلندیس، فاطمه؛ فرخی، شهین. (۱۴۰۴). نقش مؤلفه‌های مذهبی سبک زندگی در شکل‌گیری فضای زیست روستایی؛ مطالعه موردی: روستای کرگان. مسکن و محیط روستا، ۴۴ (۱۸۹)، ۸۱-۹۲.

مقدمه

مفهوم سبک زندگی طی چند دهه اخیر، توجه صاحب‌نظران عرصه‌های گوناگون را به خود جلب کرده است. مراد از سبک زندگی مجموعه رفتارهای مربوط به حوزه مصرف فرهنگی و مادی زندگی افراد است که در عرصه عمل محقق شده و قابل مشاهده است (Rafatjah & Vafadar, 2014). از طرفی دین‌داری را می‌توان اعتقاد به آموزه‌های دینی، ایمان و دل‌بستگی به آن‌ها، پایبندی به مناسک، احکام و آداب عملی و تعامل دین‌پسند با دیگران دانست (Rafatjah & Vafadar, 2014). در یک رویکرد، دین به‌عنوان جزئی از فرهنگ معنوی و الهام‌بخش شیوه زندگی افراد در جامعه دیده می‌شود. در رویکرد دیگر، دین به‌عنوان عامل مستقلی که تأثیرگذار بر شکل‌گیری سبک‌های مختلف زندگی است، بررسی می‌شود. اسناد تاریخی نشان می‌دهند که ارتباط مستقیمی بین اعتقادات انسان‌های اولیه، نحوه زندگی، محل سکونت و فرم معماری خانه‌ها وجود دارد. به‌طور کل، ادیان مختلف بر فرهنگ و زندگی مردم و به‌ویژه در معماری آن سرزمین تأثیرگذار بوده است. بدین ترتیب، بررسی رابطه این دو مقوله و چگونگی تأثیر مؤلفه‌های مذهبی در حوزه معماری ضروری و لازم به نظر می‌رسد. پرسش‌هایی که در این زمینه مطرح می‌شود این است که چگونه سبک زندگی مذهبی، آیین‌ها و مؤلفه‌های مذهبی در شکل‌گیری الگوی فضای زندگی روستایی تأثیر می‌گذارند؟ همچنین، الگوی شکل‌گیری فضای زیست روستایی وابسته به چه عواملی است؟ اگرچه با رشد جمعیت و گسترش شهرها، ارتباط میان اعتقادات دینی و معماری کمتر شده است، ولی در روستاها تأثیرات سنتی، فرهنگی و مذهبی همچنان بر شکل‌گیری فضاهای زیستی و به‌ویژه معماری ساختمان‌ها تأثیرگذار است؛ بنابراین، محیط و معماری در کنار اعتقادات مذهبی، تأثیرات روحی و معنوی را نیز در شکل‌دهی خود دارند. در نتیجه، دین و اهداف آن در هنر و معماری، به غنای این عرصه‌ها کمک کرده و آثار آن همیشه پایدار می‌مانند. بررسی سبک زندگی روستایی و آیین‌ها و مؤلفه‌های مذهبی ناشی از آن اهمیت ویژه‌ای دارد؛ لذا باید اذعان داشت سبک زندگی و مؤلفه‌های مذهبی آن در کنار هم، در تحلیل و طراحی فضاهای زیستی روستایی دخیل هستند. بدین منظور در این پژوهش از کلیدواژه کلی سبک زندگی شروع شده و بعد از بررسی مؤلفه‌های مذهبی ناشی از آن، به ارتباط میان این مؤلفه‌ها در شکل‌گیری فضای زیست روستایی پرداخته شده است و نتایج و تأثیرات آیین‌ها و مؤلفه‌های مذهبی سبک زندگی در شکل‌گیری فضای زیست روستایی بیان شده‌اند.

پیشینه پژوهش

سبک زندگی، نشان‌دهنده مجموعه جهت‌گیری‌های ارزشی، هنجارها، خواسته‌ها، تمایلات و شیوه رفتار و در کل وضعیت فرهنگی جامعه است. از طرفی سبک زندگی یکی از پایه‌های شکل‌گیری تمدن اسلامی و پایه فرهنگ نرم و زنده آن است (Saboorian, 2021). به‌طور کلی تأثیر انواع سبک زندگی از جنبه‌های گوناگون بر کالبد و معماری در مقالات متعدد مورد بررسی قرار گرفته است؛ برای مثال شیخ اکبری، سهیلی و ارمغان (۲۰۲۲) به «تأثیر سبک زندگی نوگرا بر چگونگی حریمیت در خانه‌های برون‌گرای دوره پهلوی اول، شهر تهران» پرداخته‌اند. در نگاهی دیگر، زندیه (۲۰۱۹) «تأثیر دین بر گسترش معماری در ایران و جهان» را بررسی نموده و یا قره بگلو و آشتیانی (۲۰۲۲) به «نقش طرح‌واره‌های ذهنی در شکل‌گیری الگوی مسکن سنتی» و عباسی ملکی و همکاران (۲۰۲۲) به نقش حس تعلق و خاطره در تداوم زیست در خانه‌های دوره پهلوی پرداخته‌اند. در گامی دیگر نعیمی طرئی (۲۰۲۱) «تحلیلی بر بازنمود سبک زندگی اسلامی-ایرانی در معماری مجتمع‌های مسکونی (مورد مطالعه: نشیمن و پذیرایی در مجتمع‌های مسکونی شهر تبریز)» را ارائه کرده است. همچنین مقاله‌های دیگری در این زمینه ارائه شده‌اند، اما به‌طور خاص به نقش مؤلفه‌های مذهبی سبک زندگی در شکل‌گیری فضای زیست روستایی پرداخته نشده است. سبک زندگی روشی است که فرد در طول زندگی انتخاب کرده و از عوامل بسیار مهم در شکل‌گیری معماری به شمار می‌رود و متأثر از فرهنگ، نژاد، مذهب، عوامل جغرافیایی، اجتماعی و عقاید و باورها است. در ادبیات جامعه‌شناختی، سبک زندگی می‌تواند تجلی نگرش‌ها و گرایش‌ها و وجه تمایز آنان از سایرین باشد. این مقدمه سعی بر ایجاد یک پیش‌زمینه ذهنی برای مفهوم سبک زندگی بود؛ اما با توجه به معانی مختلف و برای انتقال خوب مفاهیم، جدول ۱ گردآوری شده است.

جدول ۱. مفاهیم سبک زندگی

مفهوم سبک زندگی	توضیح	مأخذ	
سبک زندگی اجتماعی	الگوی رفتار جمعی	Samad zade et al., 2017	
	پیوندهای اجتماعی	Hasani et al., 2017	
	روابط خویشاوندی		
	تولید و مصرف روابط اجتماعی		
	شیوه زیستن	Saboorian, 2021	
سبک زندگی فرهنگی	الگوهای رفتاری	Mahdavi Kani, 2008	
	باورها و ارزش‌ها	Samad zade et al., 2017	
ابعاد سبک زندگی	سبک زندگی فردی	تظاهر بیرونی هویت	Hasani et al., 2017
		تولید فرهنگی	
		راهی برای درک معانی نمادین زندگی	
		طیفی از مصرف فرهنگی تا تولید فرهنگی	
	سبک زندگی زیست‌محیطی	ویژگی افراد	Hasani et al., 2017
		مجموعه‌ای از رفتارهای انتخابی	
		منحصر به هر فرد	
	سبک زندگی اقتصادی	روش منتخب مردم	Ebrahimi et al., 2017
		تجلی مکانیسم روحی. عادات فکری	Mahdavi Kani, 2008
		فردیت برتر خود	Samad zade et al., 2017
الگوهای مصرف		Hasani et al., 2017	
حسابگری			
تولید و مصرف کالا			
سبک زندگی اجتماعی	رفتار مصرف‌گرایانه مصرف‌کننده	Mahdavi Kani, 2008	
	رفتارهای مسئولانه در قبال محیط‌زیست	Darvish et al., 2018	

	عامل تغییرات در محیط زیست	سبک زندگی زیست محیطی تغییرات معنی دار در محیط زیست به وجود می آورد.
	الگوی تضمین کننده سلامت محیط زیست	سبک زندگی محیط زیستی به الگویی گفته می شود که با اجتناب از آسیب زدن به محیط زیست و جلوگیری از ایجاد، گسترش و ادامه مشکلات محیط زیستی، تضمین کننده حد بالای سلامت محیط زیست باشد.
	الگوهای هماهنگ با زیست بوم	این سبک زندگی دربردارنده الگوهایی از رفتار است که با زیست بوم هماهنگ است و چرخه های طبیعی آن بازسازی منابع را مختل نمی سازد.
سبک زندگی	ارتباط با محرم و نامحرم	اشکال مختلف ارتباط با محرم و نامحرم در فضای واقعی و مجازی
	نوع پوشش و شیوه بیان	روابط با جنس مخالف، نوع پوشش و شیوه بیان؛ پاک سرشت
	قرب الهی	درحالی که در سبک زندگی قرآنی، مطلوب نهایی انسان، در نزدیک شدن هرچه بیشتر به سرچشمه کمال هستی، یعنی قرب الهی و هدف متعالی اش، تکامل اختیاری است.
	پایه شکل گیری تمدن اسلامی	سبک زندگی یکی از پایه های شکل گیری تمدن اسلامی و پایه فرهنگ نرم و زنده آن است.
	قواعد و ملاک های اسلامی چه شخصی، چه غیرشخصی	سبک زندگی اسلامی یعنی در زندگی هر فرد، چه شخصی، چه غیرشخصی، خانوادگی، اجتماعی و... قواعد، الگوها، قالب ها و ملاک های اسلامی نقش مهمی ایفا کند؛ یعنی روش ها را بر اساس آنچه اسلام گفته و خواسته است به کار گیرد.
	نگرش ها و گرایش ها	مجموعه رفتارهای مرجحی که دارای الگو بوده و توسط افراد یا گروه ها برگزیده می شود و می توانند تجلی نگرش ها و گرایش های آنان و وجه تمایز آنان از سایرین باشد.

با بررسی مفاهیم سبک زندگی از دیدگاه افراد مختلف، این نتیجه حاصل شد که سبک زندگی به معنای شیوه زندگی خاص یک فرد، گروه یا جامعه است که همه حوزه های رفتاری و وضعیت های اجتماعی و اقتصادی و زیست محیطی و اموری نظیر بینش ها (ادراک ها و اعتقادات) و گرایش ها (ارزش ها، تمایلات و ترجیحات) را شامل می شود و به بیان دیگر سبک زندگی اصطلاحی است که در بطن خود مؤلفه های زیستی، اجتماعی-فرهنگی و معیشتی را می پروراند و تأثیرات عمیقی در الگوهای زندگی افراد جامعه می گذارد که می توان باتوجه به مفاهیم ارائه شده ابعاد سبک زندگی را به ۵ حوزه کلی، دسته بندی نمود که شامل سبک زندگی اجتماعی، فرهنگی، فردی، جغرافیایی و مذهبی است که حوزه موردبررسی این پژوهش جنبه مذهبی سبک زندگی است.

سبک زندگی مذهبی

یکی از جنبه های مهم زندگی بشر و یا درواقع مهم ترین و اصلی ترین جنبه زندگی انسان، بحث مذهب و دین و زندگی بر مبنای دین است. به گونه ای که می توان و باید گفت انسان و نوع بشر در هیچ زمانی و هیچ گستره و محدوده و جایگاهی در روی کره زمین خالی از عنصر اعتقاد و باور و دغدغه دین و عقیده نبوده است. تاریخ به ما نشان داده است که ماندگارترین آثار و جلوه های هنرنمایی انسان و غنی ترین نشانه ها و نمادهای زیباشناختی، در دوره هایی حاصل آمده است که حس دینی و تجربه امر قدسی (رابطه با ماورای طبیعت)، فضای غالب بر جامعه بوده است (Zandieh, 2019). به بیان دیگر، دین جزء انکارناپذیر ساخت اجتماعی است و از این لحاظ موردتوجه ویژه قرار می گیرد (Aghaeimehr et al., 2023). درباره رابطه دین و سبک زندگی می توان گفت دین، فرهنگ جامعه را شکل می دهد (Falahfar & Reisi, 2022). پیکربندی فضای خانه در یک منطقه متأثر از سبک زندگی ساکنان آن منطقه است (Bazaei et al., 2021). وابستگی عمیق به مبانی مذهبی از ویژگی های فرهنگ روستایی است (Khasm Afkan Nezam & Tahbaz, 2023). سید حسین نصر در کتاب معنویت و هنر اسلامی می گوید که: هنر مقدس (معماری) به آن دسته از تجلیات سنتی منحصر می گردد که ارتباطی مستقیم با اصول معنوی آن تمدن و لذا با آیین ها و افعال مذهبی و درونی آن دارند و حاوی موضوعی مقدس و نوعی نمادپردازی معنوی اند. باتوجه به دیدگاه نصر می توان نتیجه گرفت که مراسم آیینی، نمادی در جهت انتقال آموزه ها و تعالیم سنت (مذهب) است (Mazhary & Poodat, 2019). مذهب و دستورات دینی، شکل دهنده و عامل تأثیرگذار بر سبک زندگی افراد است. در سبک زندگی غربی اصالت فرد مطرح است و تمام تلاش نظریه پردازان غربی این است که افراد به خود توجه کرده و به سود بیشتر از هر راه دست یابند (Bamanian & Zandi, 2017). در سبک زندگی مذهبی هم این مسائل مطرح است، اما توصیه می کند در کنار نیازهای فردی به تمام ابعاد ارتباط با

دیگران، خانواده و طبیعت پرداخته شود؛ بنابراین باتوجه‌به مطالعات انجام‌شده شاخصه‌های سبک زندگی مذهبی را می‌توان در ۴ حوزه ارتباط با خود، ارتباط با دیگران، ارتباط با خدا و ارتباط با طبیعت دسته‌بندی نمود که مؤلفه‌های مربوط به حوزه ارتباط با خود شامل فعالیت‌های زیستی و معیشتی، ارتباط با دیگران مربوط به مسائل داخل و بیرون خانه، ارتباط با خدا شامل فعالیت‌های مذهبی و معنوی و ارتباط با طبیعت شامل فعالیت‌های محیطی و پیرامونی است که در دو زمینه بهره‌مندی از طبیعت و تعامل با طبیعت بررسی می‌شود. مطالب ذکرشده در جدول ۲ جمع‌بندی شده است.

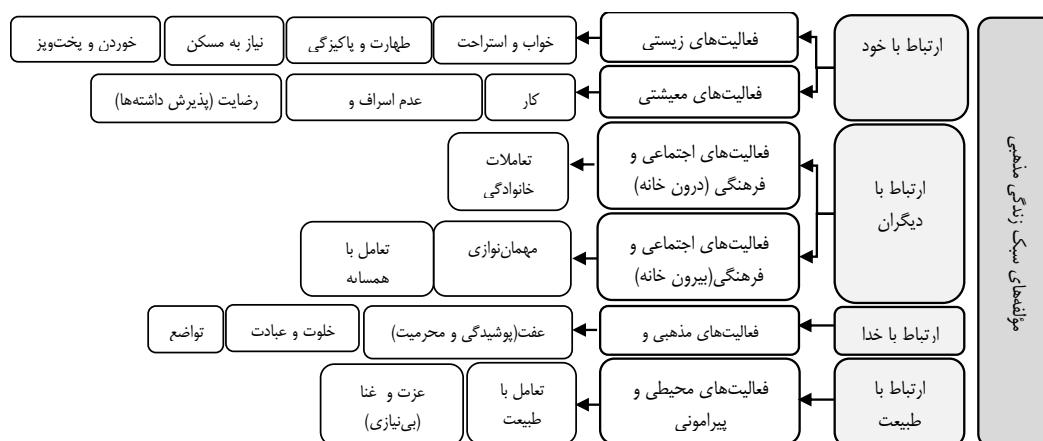
جدول ۲. شاخصه‌های سبک زندگی مذهبی

موضوع	ضرورت یا نحوه انجام در منابع اسلامی-ایرانی	فعالیت‌های زیستی	ارتباط با خود	شاخصه‌های سبک زندگی مذهبی
خواب و استراحت	آیات قرآن			
	ما خواب شما را مایه آرامش و آسایش قرار دادیم (انبیاء/سوره ۲۱، آیه ۹).			
	خداوند از خانه‌های شما محل سکونت و آرامش برایتان قرار داد (سوره نحل/۸۰).			
	روایات و منابع دست‌دوم			
طهارت و پاکیزگی (امور بهداشتی)	پیامبر اکرم (ص)، خواب خوبان و اندیشمندان یعنی افرادی که استراحت در زندگی را وسیله‌ای برای تجدید توان و تحصیل قوای خویش برای عبادت خداوند و خدمت خلق او می‌نگرند، عبادت می‌شمرد (Majlesi, 1929). امام صادق (ع) می‌فرماید: سه چیز است که در آن‌ها برای مؤمن آسایش است، خانه‌ای وسیع که سائر امور خصوصی او و نقصان و بدی حالش از چشم مردم باشد (Falahfar & Reisi, 2022).			
	آیات قرآن			
	و آبی از آسمان برای شما فرو فرستاد تا با آن شما را پاک کند (انفال/سوره ۸، آیه ۱۱) و از آسمان آبی پاک‌کننده نازل کردیم (فرقان/سوره ۲۵، آیه ۴۸).			
	روایات و منابع دست‌دوم			
خوردن و پخت‌وپز	امکان انجام امور فردی بهداشتی جهت حفظ سلامتی تأکید اسلام است - امام صادق (ع) قرارگیری سرویس بهداشتی در پوشیده‌ترین بخش خانه را حکیمانه دانسته‌اند (Falahfar & Reisi, 2022).			
	آیات قرآن			
	در قرآن کریم ۴۸ بار واژه «طعام» و مشتقاتش مانند «یطعمون» و «اطعموا» ذکر شده و ۱۰۷ بار واژه «اکل» و مشتقات آن آمده است، مثلاً: انسان باید به خوراکش بنگرد (عبس، ۲۴). این آیه یکی از آیات مهم قرآن در زمینه توجه به طعام است. ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از چیزهای پاکیزه‌ای که روزی شما کردیم بخورید و خدا را سپاس‌گزارید. در این آیه، انسان به خوردن غذاهای پاکیزه و توجه به خالق آن دعوت می‌شود (بقره، ۱۷۱).			
	روایات و منابع دست‌دوم			
نیاز به مسکن	پیامبر اسلام (ص) اصل تفکیک‌ناپذیر بودن خوردن و بندگی کردن را بیان می‌دارد: بار خدایا! برای ما در نان برکت قرار ده و میان ما و آن، جدایی مینداز. اگر نان نبود، ما نماز نمی‌خواندیم و روزه نمی‌گزاردیم و واجب‌های پروردگارمان را انجام نمی‌دادیم (Hor Ameli, 1993).			
	آیات قرآن			
	واژه «بیت» به معنای خانه، ۷۱ بار با مشتقات آن در صیغه‌های «بیت» و جمع آن «بیوت» در قرآن کریم آمده است. برای مثال: خدا برای شما از خانه‌هایتان محل سکونت (و آرامش) قرارداد... گونه نعمت‌هایش را بر شما کامل می‌کند، شاید تسلیم فرمان او شوید! (نحل/سوره ۱۶، آیه ۸۰ و ۸۱)			
	کارکردهای بسیاری برای خانه است که از جمله آن‌ها می‌توان به: بیتوته، سکونت (نحل، آیه ۸۰)، امنیت (حجر، آیه ۸۰)، محل انبار و انباشت غذایی (نحل، آیه ۶۸)، استراحت، حفاظت از خود، حفاظت از همسران و دختران، قرارگاه، محل تلاوت آیات الهی و مانند آن‌ها اشاره کرد (قصص، آیه ۵۸؛ حجر، آیه ۸۲؛ نحل، آیه ۶۸؛ نمل، آیه ۱۸؛ آل عمران، آیه ۱۵۴؛ احزاب، آیات ۱۳ و ۳۳ و ۳۴).			
کار کردن	آیات قرآن	فعالیت‌های معیشتی		
	در قرآن کریم حدود ۴۰۰ آیه در تشویق به کار و تلاش و بیان ارزش و اهمیت کار و تلاش وارد شده است، برای مثال: (اسراء ۱۹) و آن کسی که سرای آخرت را بطلبد و سعی و کوشش خود را برای آن انجام دهد، درحالی‌که ایمان داشته باشد، سعی و تلاش او از سوی خدا پاداش داده خواهد شد (نجم ۳۹) و اینکه برای انسان جز سعی و کوشش او نیست و سعی‌اش به‌زودی دیده می‌شود او به نتیجه‌اش می‌رسد. سپس به او جزای کافی داده خواهد شد.			
	روایات و منابع دست‌دوم			
	در کتاب «من لا یحضره الفقیه» شیخ صدوق کسب‌وکار در منزل را زمینه‌ساز خرسندی بیان کردند (Falahfar & Reisi, 2022).			
عدم اسراف و حرص (قناعت)	آیات قرآن			
	اسراف نکنید که خداوند اسراف‌گران را دوست ندارد (انعام، ۱۴۱). بهره‌وری غیرمنطقی و اسراف‌گونه از طبیعت، اقدامی نادرست دانسته شده است، برای مثال آیه ۲۱ سوره اعراف: ای فرزندان آدم، به هنگام هر عبادت، لباس و زینت خود را بپوشید و نیز بخورید و بیاشامید؛ ولی اسراف نکنید.			

ارتباط با دیگران	فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی (درون خانه)	تعاملات خانوادگی	روایات و منابع دست‌دوم	در حوزه ارتباط بین مسکن و قناعت امام صادق می‌فرمایند: هر ساختمان و خانه‌ای که بیش از مقدار کفاف و نیاز انسان باشد، روز قیامت وبال گردن صاحبش می‌شود. امام علی (علیه‌السلام) نیز می‌فرماید: از میان مردم، انسان آسوده کسی است که قانع باشد (Amadi, 1989). این جمله حضرت را هیچ‌گاه فراموش نکنید که قناعت لذت زندگی است (Yaqoobi, 1995).
			آیات قرآن	به آنچه ما به گروه‌هایی از آنان دادیم، چشم مدوز و غمگین مباش (حجر/سوره ۱۵، آیه ۸۸).
			روایات و منابع دست‌دوم	نگرش مثبت به تقدیرگرایی در واقع یعنی اعتقاد به اینکه هر آنچه شایسته بوده و از ازل مقدر شده است، برای افراد محقق شده و نباید ناراضی و گله‌ای از وضع موجود داشت. همین نگرش موجب دنیارگریزی و سازگاری نسبت به وضع موجود در فرد می‌گردد (Khasm Afkan Nezam & Tahbaz, 2023). امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: آرزوهای طولانی، نشاط نعمت‌هایی را که دارید از میان می‌برد و آن‌ها را نزد شما کوچک می‌سازد و شما را به کم‌سپاسی وامی‌دارد (Amadi, 1989).
			آیات قرآن	اسلام بر رابطه درست اعضای خانواده تأکید کرده. مثال، آیه ۲۳ اسرا یا ۲۸۸ بقره. از نگاه قرآن، خانواده، مدرسه محبت و دوستی است؛ در آیه ۲۱ سوره روم آمده است: از نشانه‌های او این است که از خود شما جفت‌هایی برای شما آفرید تا نزد ایشان آرامش یابید و میان شما دوستی و مهربانی برقرار ساخت. همانا در این نشانه‌هایی است برای آنان که می‌اندیشند.
	فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی (بیرون خانه)	تعامل با همسایه و دوستان	روایات و منابع دست‌دوم	تأکید بر صرف جمعی غذا، پیامبر (ص): هر مردی سفره بگستراند و زن و فرزندانش را بخواند، خدا رحمتش را بر آنان نازل فرماید. ایشان نشستن نزد خانواده را از اعتکاف و عبادت در مسجد مدینه، نزد خدا محبوب‌تر دانست (Falahfar & Reisi, 2022).
			آیات قرآن	داستان مهمان حضرت ابراهیم که نزد او آمدند و گفتند: سلام. گفت: سلام شما مردمی ناشناخته‌اید، در نهان و شتاب‌زده نزد کسان خود رفت و گوساله فربه‌ای آورد طعام را به نزدشان گذاشت و گفت: چرا نمی‌خورید (ذاریات، آیه ۲۶). در آیه ۳۶ نساء به حقوق مسلمانان در قبال همسایگان سفارش ده است.
			روایات و منابع دست‌دوم	امام علی (ع): شرف خانه در وسعت آن و رفت‌وآمد دوستان صالح است (Falahfar & Reisi, 2022). حضرت امام رضا (ع) در سخنی گهربار، ارتباط شایسته با همسایگان و خوش‌رفتاری با آنان را از جمله اهداف بعثت رسول اکرم (ص) دانسته‌اند (Ansarian, 1981). حضرت علی (ع) یکی از ویژگی‌های افراد باتقوا را ضرر نرسانیدن به همسایه برشمردند (نهج‌البلاغه، خطبه ۱۹۳).
			آیات قرآن	محرمیت گفتاری و محرمیت رفتاری در خانه (سوره اسراء آیه ۵۸). حفظ حریم و محرمیت و توجه به قلمروی خصوصی خانه (سوره نور ۲۸ و ۲۷-سوره نساء ۲۳-سوره نحل ۸۰). اجازه گرفتن هنگام ورود به خانه و حریم خصوصی دیگران (محرمیت رفتاری) و حفظ حریم‌ها برای تعاملات اجتماعی ما بین زنان و مردان (سوره نور، آیه ۶۲).
	فعالیت‌های مذهبی و معنوی	خلوت و عبادت	روایات و منابع دست‌دوم	در اسلام اهمیت زیادی به حریم و حفظ حرمت خانواده نهاده شده است. حریم خصوصی در مباحث حقوق شهروندی، بسیار مهم و اساسی است و یکی از ارزشمندترین مفاهیم اخلاقی است (Omidvari & Hamzenejad, 2022).
			روایات و منابع دست‌دوم	امام صادق (ع) به یارشان توصیه کردند اتاقی را برای عبادت در خانه قرار دهد. انسان برای عبادت و مطالعه نیازمند مکانی آرام است (Falahfar & Reisi, 2022).
			آیات قرآن	به تبعیت از تعالیم اسلامی که مشی در زمین به تفاخر و غرور را نفی و نهی نموده و برعکس تواضع و فروتنی و عدم خودستایی و تفاخر را توصیه می‌کند (اسراء: ۳۷، لقمان: ۱۸، حدید: ۲۳، فرقان: ۶۳). تواضع در برابر حق، سبب قرار گرفتن انسان در زمره نیکوکاران است (مائده/سوره ۵، آیه ۸۲-۸۴). برخورداری از روحیه تواضع در برابر خدا، مایه ایمان به آیات الهی است (سجده/سوره ۳۲، آیه ۱۵). تواضع برخی از مسیحیان عصر بعثت، مایه حق‌پذیری آنان شد (مائده/سوره ۵، آیه ۸۲-۸۳). تواضع در برابر مؤمنان، مایه جلب محبت خداوند می‌شود (مائده/سوره ۵، آیه ۵۴). برخورد کریمانه در برابر گفتار جاهلانه افراد نادان، برخاسته از روح فروتنی است (فرقان/سوره ۲۵، آیه ۶۳).
			آیات قرآن	آیه ۱۴۳ اعراف، ۲۲ نمل - خدا، طبیعت را یک نشانه خوانده است. در اندیشه اسلامی کیفیت طبیعت، مبنای حیات انسان است.
ارتباط با طبیعت	فعالیت‌های محیطی و اجتماعی	تعامل با طبیعت	آیات قرآن	طه / ۵۵ شما را از خاک و عناصر زمین آفریدیم و سپس به زمین بازمی‌گردانیم. دامان سخاوتمند طبیعت، منبع مشیعت
			آیات قرآن	طه / ۵۵ شما را از خاک و عناصر زمین آفریدیم و سپس به زمین بازمی‌گردانیم. دامان سخاوتمند طبیعت، منبع مشیعت

انسان، برای مثال آیه ۲۳ سوره ابراهیم: و از آسمان باران فرو فرستاد، پس به وسیله آن میوه‌ها و حاصل‌ها رویناید تا روزی شما باشد و آیه ۱۱ سوره نحل: اوست که از سوی آسمان برای شما باران فرستاد، تا به وسیله آن برای شما کشتزار و زیتون و نخل‌ها و تاکستان‌ها و هر نوع میوه‌ای برویند.				
روایات و منابع دست‌دوم				
در روایتی از امام باقر (ع) سرزندگی در ده چیز از جمله نگاه به سبزه، آب و طبیعت. (Falahfar & Reisi, 2022).				
آیات قرآن				
خداوند است که دریا را برای شما رام و قابل بهره‌گیری آفرید (جائیه: ۱۲). و آنچه در آسمان‌ها و زمین است، خداوند مسخر و رام شما قرارداد (جائیه: ۱۳). نه تنها تسخیر و امکان بهره‌وری، بلکه آفرینش این پدیده‌ها از سوی خداوند، در اصل برای غنا و بی‌نیازی انسان دانسته شده است اوست که همه آنچه در زمین است، برای شما و در جهت منافع شما آفرید (بقره: ۲۹).	بهره‌مندی از طبیعت، عزت و غنا (بی‌نیازی)			

بنابراین مذهب و آیین‌ها یکی از حوزه‌های مهم سبک زندگی است و سبک زندگی یکی از عوامل متعددی است که بررسی آن در معماری حائز اهمیت است. در این راستا با بررسی مفاهیم معماری روستایی از دیدگاه افراد مختلف و دسته‌بندی مؤلفه‌ها، کلیدواژه‌هایی مثل سادگی، هماهنگی با همه جوانب بومی، هماهنگی و در ارتباط با طبیعت، زیبا و قابل تحسین و کارگرویی، به دست آمد که به‌طور کلی معماری روستایی برگرفته از ویژگی‌های محیطی در جهت رفع نیازهای انسانی در محیط است. در شکل ۱ به جمع‌بندی مؤلفه‌های سبک زندگی مذهبی و دسته‌بندی مؤلفه‌های بررسی شده و مؤثر بر فضای زیستی روستایی پرداخته شده است.

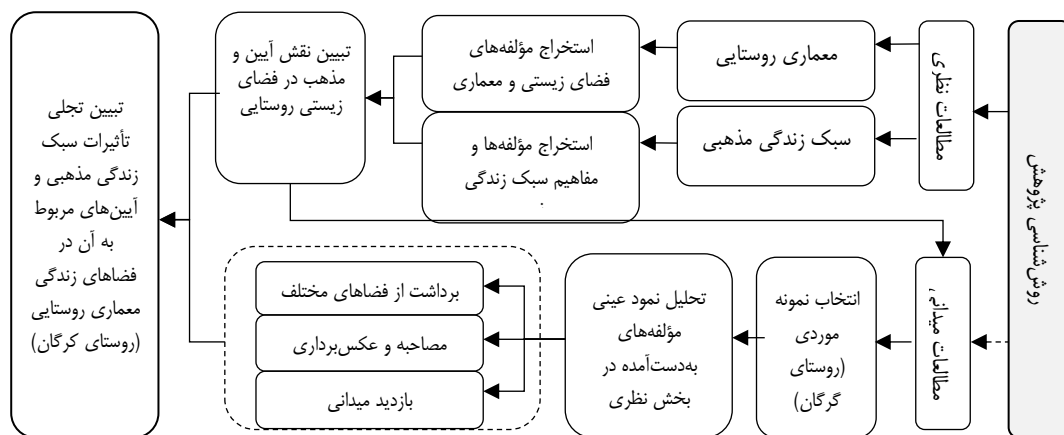
شکل ۱. جمع‌بندی ادبیات موضوع

محدوده مورد مطالعه (مورد پژوهی)

روستای کرگان یکی از روستاهای استان آذربایجان شرقی است که در دهستان مهران‌رود جنوبی، بخش مرکزی شهرستان بستان‌آباد واقع شده است و در ده کیلومتری مرکز شهرستان واقع گردیده است. این روستا به دو روستای کرگان جدید و قدیم تقسیم شده که هر کدام، یک روستای کامل را تشکیل می‌دهند و با فاصله دو کیلومتری از هم قرار گرفته‌اند. روستای مورد مطالعه، کرگان قدیم است که این روستا در دامنه کوه به‌صورت شیب‌دار واقع شده است و دارای ۱۵۰ خانوار و ۹۶۰ نفر جمعیت است.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش به‌صورت کیفی بوده و در دو حوزه کلی مطالعات کتابخانه‌ای-اسنادی و مطالعات میدانی صورت گرفته است. در ابتدا به‌صورت مطالعات نظری و بر اساس روش توصیفی-تحلیلی، به بررسی سه مقوله سبک‌بندی، آیین‌های مذهبی و درنهایت رابطه بین سبک زندگی مذهبی و فضای زیست و معماری روستایی پرداخته شد و ابعاد و مؤلفه‌های آن‌ها واکاوی گردید. بعد از مطالعات نظری و بر اساس مدل به‌دست‌آمده از بخش اول، با استفاده از ابزار مصاحبه و برداشت، مطالعات میدانی از روستای کرگان صورت گرفت. اطلاعات به‌دست‌آمده، گردآوری و به ثبت داده‌های مورد نیاز پرداخته شد و درنهایت تأثیرات مؤلفه‌های به‌دست‌آمده در مطالعات نظری، در قالب نمونه‌های عینی در روستای مورد مطالعه بررسی شد که فرایند و مراحل ذکر شده در شکل ۲ گردآوری شده است.

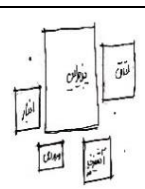
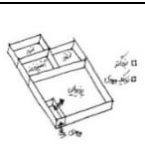
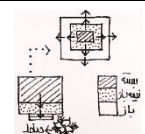
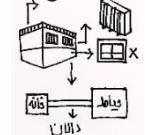
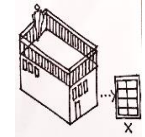
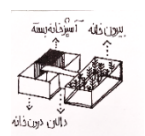
شکل ۲. روش‌شناسی پژوهش

یافته‌های پژوهش

با شروع مطالعات میدانی، از روش بازدید، مصاحبه و برداشت میدانی به تحلیل نمود عینی مؤلفه‌های به‌دست‌آمده در بخش نظری پرداخته شد که ریز مؤلفه‌های سبک زندگی مذهبی و آیین‌های مربوط به آن در فضاهای زندگی معماری روستای کرگان، تأثیرات مختلفی را نیز به همراه داشتند که تجلی و نمود تفصیلی تمام شاخصه‌ها و ابعاد آن در قالب تصویر و اسکس در جدول ۳ بررسی شده است.

جدول ۳. یافته‌های پژوهش

سبک زندگی مذهبی	ارتباط با خود	فعالیت‌های معیشتی	ریز مؤلفه‌ها		تجلی و نمود در فضای زیستی روستایی کرگان و کروکی مربوطه		
			فعالیت‌های زیستی				
			خواب و استراحت		تأثیرات مؤلفه‌های سبک زندگی مذهبی بر فضای زیستی روستایی		
					- در نظر گرفتن محلی برای استراحت و آرامش - طراحی و ساخت فضای خواب و انبار رختخواب‌ها و وجود درگاه‌هایی در اتاق‌ها		
			طهارت و پاکیزگی (امور بهداشتی)		- نبود فضای دستشویی در خانه و مکان‌یابی آن در پوشیده‌ترین بخش خانه برای رعایت بهداشت و پاکیزگی - فضایی برای کشش‌ها در ورودی برای حفظ پاکیزگی و عدم ورود با کشش به داخل		
					- سعی در ایجاد فضاهای خدماتی متعدد برای امور مربوط به فضاهای تولید و مصرف - تولید لبنیات از جمله کره، پنیر، سرشیر... و نیاز به انبار - محل نگهداری حیوانات نیاز به وجود طویله - وجود باغات زنبورداری		
			کارکردن بیرون کران		- وجود محلی برای قالبیابی - وجود انبار در داخل خانه		
			درون کران		- عدم تخریب یا زیان به محیط‌زیست با استفاده از مصالح تجدیدپذیر - طراحی ساده و کاربردی، پرهیز از ساختن هر چیز بیهوده و اسراف‌گونه در خانه و قناعت در تهیه لوازم‌خانگی		
			عدم اسراف و حرص (قناعت)				

			- استفاده از کاهگل و خشت - توجه به بستر و نوع خاک بدون حضور و مشورت مهندس - استفاده از مصالح بومی در ساخت‌وساز - استفاده از پشت‌بام به‌عنوان انبار علوفه - استفاده چندمنظوره از فضاها		رضایت و پذیرش داشته‌ها	ارتباط با دیگران فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی (درون خانه)	ارتباط با خدا فعالیت‌های مذهبی و معنوی
			- خانواده‌های بزرگ و زندگی جمعی در جوامع مذهبی و روستایی (تعداد اتاق‌های زیاد و بزرگ) - فضاهای مشترک و بزرگ برای گردهمایی خانواده‌ها - اتاق‌های متعدد و تودرتو برای زندگی جمعی چند خانواده		تعاملات خانوادگی		
			- فضایی مناسب برای پذیرایی از مهمان، مثلاً: سالن پذیرایی بزرگ و راحت در عرصه عمومی و نزدیک به ورودی خانه و دارای اسباب پذیرایی و تزیینات مذهبی برای انتقال مهمان‌نوازی		درون خانه	همسایه و دوستان همسایه و دوستان	
			- طراحی بناها و فضاهای میدانی و جمعی برای ارتباط شایسته گردهمایی با همسایگان و برگزاری مراسمات خاص		بیرون خانه		
			- اصل تقدم درون‌گرایی بر برون‌گرایی و ارتباط تنگاتنگ درون و بیرون بنا با رعایت سلسله‌مراتب حرکت		عفت و پوشیدگی و محرمیت		
			- طراحی ایوان به‌صورت سرپوشیده - به دلیل کاهش فاصله خانه‌ها، کمتر از گذشته از ایوان استفاده می‌شود				
			- عدم وجود پنجره در همکف - طراحی هشتی و دالان دسترسی به حیاط در خانه‌ها - رعایت سلسله‌مراتب دسترسی و جلوگیری از دید نامحرم				
			- عدم قرارگیری بازشوی بزرگ به‌غیراز ورودی در همکف - بلند ساختن دیوار جان‌پناه اطراف بنا - ورودی‌های جداگانه برای عرصه عمومی و خصوصی				
			- آشپزخانه بسته - کاهش فضاهای مشترک - ایجاد دالان بین درون و بیرون خانه و رعایت عرصه‌بندی خصوصی، عمومی، نیمه‌خصوصی و نیمه‌عمومی				
			- در نظر گرفتن مکانی برای عبادت و استفاده از تزیینات با توجه به نمادها و نشانه‌های مذهبی در داخل خانه - خانه دارای پیوند ناگسستنی با باورها - خانه خلوتگاهی برای ساکنانش		خلوت و عبادت		
			- بافت و کالبدی هماهنگ، جداره‌های ساده و یکنواخت - سمت فضای عمومی - سادگی و دور از تجمل‌گرایی		تواضع		

  	 	- حفظ آسایش و امنیت روحی و تأمین شرایط آسایش از نظر اقلیمی - توجه به بستر اقلیمی جهت مصرف اندک انرژی و هماهنگی با آن - وجود حیاط به عنوان فضای اصلی، نشاط آور و ارتباط دهنده فضاهای مختلف	تامل با طبیعت	مذهب و باور ارتباط با طبیعت	ارتباط با طبیعت	
		- عدم وابستگی به واردات و خودکفا بودن و استفاده از ظرفیت حرارتی خاک - جهت گیری مناسب بنا برای بهره‌مندی از تابش نور خورشید و بادهای مطلوب و هماهنگی با تغییرات فصلی	عزت و غنا (بی‌نیازی)			

نتیجه‌گیری

نگاه انسان به هستی در معماری‌اش هویدا می‌شود. در ساخت این نگاه و جهان‌بینی بشر، عوامل مختلفی تأثیرگذار است. یکی از عوامل اصلی این پژوهش، بررسی تأثیر نگرش آیینی و مذهبی انسان در سبک زندگی روستایی و در این راستا نحوه شکل‌گیری فضای زیست روستایی است. نگرش مذهبی بشر در ساخت خانه‌اش تأثیر دارد و آن را بازگو می‌کند و باید توجه داشت معماری بومی در هر مقطعی از تاریخ دارنده کارکرد ویژه‌ای بوده و با اینکه همواره در طول تاریخ با تحولات مختلفی روبه‌رو شده اما کماکان هویت خود را حفظ کرده و از آنجاکه نشان‌دهنده آداب و رسوم، روحیه و احساسات و اندیشه و عقاید آیینی و مذهبی مردم هر سرزمین است، می‌توان از آن به عنوان شناسنامه مردم هر سرزمین یاد کرد. باتوجه به مطالعات نظری انجام‌شده در این پژوهش، می‌توان به این جمع‌بندی دست یافت که، سبک زندگی مذهبی مردم روستای کرگان می‌تواند تأثیرات متعددی بر فضاهای زیستی آن‌ها داشته باشد که همه حوزه‌های رفتاری و معماری و فعالیت‌ها را از جمله فعالیت‌های زیستی و معیشتی، مذهبی و معنوی، محیطی و پیرامونی، اجتماعی و فرهنگی را شامل می‌شود. این فعالیت‌ها را می‌توان در ۴ حوزه اصلی ارتباط با خود، ارتباط با دیگران، ارتباط با خدا و ارتباط با طبیعت دسته‌بندی نمود. از شاخصه‌ها و ابعاد سبک زندگی مذهبی، بخش ارتباط با خود، شامل فعالیت‌های زیستی و معیشتی است. در فعالیت‌های زیستی، ریز مؤلفه‌های خواب و استراحت، طهارت و پاکیزگی در طراحی و ساخت فضای خواب و انبار رختخواب‌ها همچنین در مکان‌یابی سرویس بهداشتی تأثیرگذار هستند و در بخش فعالیت‌های معیشتی، ریز مؤلفه‌های کار کردن، عدم اسراف و رضایت و پذیرش داشته‌ها تأثیر چشمگیری در ایجاد فضاهای خدماتی داشتند یا در بخش ارتباط با دیگران، فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی در درون خانه و بیرون خانه مطرح می‌شوند که ریز مؤلفه‌های تعامل با همسایه و مهمان‌نوازی مربوط به تعاملات بیرون خانه می‌باشند که در طراحی بناها و فضاهای میدانی و جمعی برای ارتباط شایسته با همسایگان و برگزاری مراسمات خاص مؤثر هستند و تعاملات درون خانه مربوط به تعاملات خانوادگی است که در طراحی فضاهای مشترک و بزرگ برای گردهمایی خانواده‌ها و زندگی جمعی چند خانواده تجلی می‌یابد. در بخش ارتباط با خدا، فعالیت‌های مذهبی و معنوی و ریز مؤلفه‌های عفت و پوشیدگی و محرمیت، خلوت و عبادت و تواضع مطرح می‌شوند که باعث رعایت سلسه مراتب دسترسی، تفکیک عرصه‌ها، توجه به ابعاد و ارتفاع بازشوها و جلوگیری از دید نامحرم، همچنین طراحی فضاهای عبادتی ساده و به دور از تجمل‌گرایی می‌شوند. همچنین در بخش ارتباط با طبیعت، ریز مؤلفه‌های تعامل با طبیعت و بهره‌مندی از طبیعت تأثیر چشمگیری در توجه به بستر اقلیمی جهت مصرف اندک انرژی و هماهنگی با آن داشته است. با بررسی این حوزه‌ها در روستای کرگان مشخص شد یکی از عوامل مهم تأثیرگذار در ساخت فضاهای زیستی روستای کرگان، مؤلفه‌های سبک زندگی مذهبی است.

سپاسگزاری

با سپاس از همکاری تمامی اهالی محترم روستای کرگان که در مراحل انجام کار میدانی و مصاحبه کمال همکاری را داشتند، در پایان لازم است از خانم دکتر مینو قره‌بگلو، مهندس زهرا قدیری و آیناز صادقی که ما را یاری کردند، سپاسگزاری گردد.

References

- Abbasi Maleki, N., Andaroodi, E., Mazaherian, H., & KHaghani, S. (2022). The Role of Anthropology of Domestic Space: Rereading of Architectural Patterns of Houses in Azerbaijan During 2nd Pahlavi Period according to Lifestyle of Inhabitants (Scope of Malekan, Bonab and Maragheh cities). *Journal of Architectural Thought*, 6(11), 17-34. (in Persian)
- Aghaeimehr, M., Gharehbaglou, M., & Pirbabaei, M. T. (2023). Structuration of Residential Spaces Architecture with Iranian-Islamic Culture Approach. The culture of Islamic architecture and urbanism, 8 (1), 79-100. (in Persian)
- Ahmad bin Abi Yaqoob (Ibn Wah Yaqoobi). (1995). *Tarikh Al-Yaqoubi* (Translator: Aiti, M. I.). Tehran: Scientific and Cultural Publishing Company.
- Amadi, T. Abdul Wahid, bin. M. (1989). *Gharar al-Hakam and Darr al-Kalam*. Qom: Dar al-Kitab al-Islami.
- Ansarian, H. (1981). *Satiety in prayer*. Islamic Services Association. (in Persian)
- Bamanian, M. R., & Zandi, M. (2017). *Iranian housing and lifestyle*. Tehran: first and last. (in Persian)
- Bazaei, M., Ghasemi Sejani, M., Shojaei, S. A., & Madaghi, S. M. (2021). Examining lifestyle changes and their effects on the architecture and spatial configuration of native houses (case study: native houses of the Qajar and Pahlavi periods of Shiraz), *Research Institute of Humanities and Cultural Studies*, 11(2), 45-71. (in Persian)
- Darvish Nouri, S., Karimi, M., & Hervey, H. (2018). Investigating the correlation of environmental behaviors and social justice with environmental lifestyle. *Environmental Management and Sustainable*, 2(3), 42-44. (in Persian)
- Dashti, M. (2000). *Nahj al-Balagheh*, compiled by Seyyed Razi. Qom: Mashhoor. (in Persian)
- Ebrahimi, Gh., Soltanzadeh, H., & Keramati, Gh. (2017). The Reflection of the West Culture in the Life Style and the Architecture of the Houses in the Late Qajar Dynasty in Hamadan. *BAGH-E NAZAR*, 14(47), 29-38. (in Persian)
- Falahfar, F., & Reisi, M. M. (2022). Reading the Effect of House Structure on Iranian -Islamic Lifestyle Over Time (Case Study in Kashan City), 7 (1), 193-210. (in Persian)
- Fazeli, H. R., & Ansari Moghadam, M. (2018). principles and characteristics of the Quranic lifestyle (a case study of each family member). *Journal of Islamic Studies and Research*, 1(7), 91-106. (in Persian)
- Gharehbaglou, M., & Ashtiani, HR. (2022). The Role of Mental Schemes in the Formation of Traditional Maragheh Housing Pattern. *Journal of Architectural Thought*, 6(12), 40-57. (in Persian)
- Gudarzi, Gh. R., Chahardoli, A., Mahdavi Kani, M. S., Bagheri Keni, M. E., & Ghafari, S. (2018). Life style model from the perspective of Velayat Faqih: Imam Khomeini and Imam Khamenei. *Scientific Quarterly Journal of Interdisciplinary Studies of Strategic Knowledge*, 9 (36), 57-78. (in Persian)
- Hasani, M. H., Zokaei, M. S., Talebi, A.t., & Entezari, A. (2017). Conceptualizing Cultural lifestyle. *institute for humanities and culture studies(IHCS)*, 8(1), 23-44. (in Persian)
- Hor Ameli, M. bin. Al-H. (1993). *Shiite means*. Qom: Al-Bayt Foundation, peace be upon them, for the revival of tradition.
- Irvani, J. & Jalaian Akbarnia, A. (2013). Economic lifestyle in Quranic society and Western society. *Islamic Social Research*, 19(97), 68-41. (in Persian)
- Khasm Afkan Nezam, E., & Tahbaz, M. (2023). Recognition and Conceptualization of the Expression of Contentment Culture in Guilan Rural Society and Architecture (Case study: Mir Sayyar Shekili House). *The culture of Islamic architecture and urbanism*, 8 (1) ,1-29. (in Persian)
- Mahdavi Kani, M. S. (2008). The concept of lifestyle. *Institute For Humanities And Culture Studies*, 1(1), 199-230. (in Persian)
- Majlesi, M. B. bin. M. T. (11th century AH). *Behbodhi*, M. B. (1929). (corrected). *Al-Anwar*, B. Vol. 93, (5th edition: 2016)
- Mazhary, ME., & Poodat, F. (2019). The Role of Rituals in the Structure of Traditional City (The Case Study: Shushtar City). *Social Development*, 13(4), 178-208. (in Persian)

- Naeimi Taraei, P. (2021). A survey on the disclosure of Islamic-Iranian Lifestyle in the Architecture of Residential Complexes (Case study: Livingrooms and guest rooms in residential complexes in Tabriz). *The Culture of Islamic Architecture and Urbanism*, 6 (1) :157-175. (in Persian)
- Omidvari, S., & Hamzenejad, M. (2022). A Comparative Study of the Concept of "Privacy" in the House of Islamic Countries in the Middle East (Case Study: Houses of Isfahan, Sanaa, Damascus). *Journal of Researches in Islamic Architecture*, 10 (3), 145-168. (in Persian)
- Qur'an. (2016). Translated by Mehdi Elahi Ghomshei. Tehran: Islamic Publications, 3rd ed.
- Rafatjah, M., & Vafadar, Z. (2014). Life style and its Relation with Religious Identity. *Socio-cultural Development Studies*, 3(2), 113-127.
- Saboorian, M. (2021). Ayatollah Khamenei on lifestyle in the evolutionary scheme of Islamic Revolution of Iran. *Journal of Social Theories of Muslim Thinkers*, 10(2), 251-271. (in Persian)
- Samad zade, R., Rezanejad asl bonab, H., Salak gahgarakhi, R., & Ghasemzade, B. (2017). Investigating Housing Architecture Characteristics Based on Culture and Lifestyle Criteria: A Comparative Approach to Traditional and Modern Architecture. *Sociology of life style*, 2(6), 35-63.
- Sheikhakbari, N., Soheili, J., & Armaghan, M. (2022). The Influence of Modernistic Lifestyle on Privacy in Extrovert Houses of the First Pahlavi Period(Tehran Armanshahr). *Architecture and Urban development*, 14(37), 98-79. (in Persian)
- Zandieh, M. (2019). The Influence of Religion on Development of Architecture in Iran and in the World. *Science and Religion Research*, 10(1), 187-203. (in Persian)